

Pierwszy List Jana

Przekład z greki · tekst bazowy SBLGNT · 105 wersetów · 131 przypisów · 129 udokumentowanych decyzji

O KSIĘDZE — ZAMYŚL AUTORA I FILOZOFIA CZYTANIA

Zamysł autora — jak go rozumiemy

Ten list nie ma adresu, pozdrowień ani podpisu — od pierwszego zdania mówi jak homilia pasterska. Pisany jest po rozłamie: „Wyszli z nas, ale nie byli z nas” (2:19) — część wspólnoty odeszła za nauką, która zaprzeczała, że Jezus jest Chrystusem i że przyszedł w ciele (2:22; 4:2–3). Tym, którzy zostali, autor pisze w celu, który nazywa wprost: „To napisałem wam, abyście wiedzieli, że macie życie wieczne” (5:13). Cały list służy tej pewności — i podaje jej sprawdziany: wyznanie prawdy o Jezusie, posłuszeństwo przykazaniom i miłość braci; trzy nici, do których autor wraca po spirali, za każdym nawrotem głębiej.

Jak tę księgę czytamy

Po pierwsze: spiralę zostawiamy spiralą — Jan nie wyklada liniowo, lecz krąży; nie prostujemy jego kompozycji ani nie „porządkujemy” powtórzeń, bo nawroty są tu metodą. Po drugie: nijakie „co” otwarcia — „CO było od początku, CO usłyszeliśmy, CO zobaczyliśmy” (1:1) — jest wyborem Jana i niesie więcej niż jedną odpowiedź (Osobę, życie wieczne, orędzie); zostawiamy je nijakie, a słowa dodane dla polskiej składni znaczymy kursywą. Po trzecie: słowa-klucze prowadzimy jednym polskim słowem — „trwać” (samo μένω wraca w liście ponad dwadzieścia razy), „zrodzony z Boga”, „światłość i ciemność”, „przebłaganie” (2:2; 4:10 — to samo słowo niesie List do Hebrajczyków), „śmiałość”. Po czwarte: ostrych antytez nie łągodzimy — „kto mówi... a...” to język pasterza w kryzysie, który stawia sprawę na ostrzu, a nie podręcznik przypadków granicznych; wyważenia szukamy w przypisach, nie w tekście. Po piąte: tłumaczymy tekst bazowy SBLGNT, a obok wydania dosłownego jest czytelnicze — z podkreślonymi wygładzeniami.

Kto, do kogo, kiedy

Autor nie podaje imienia — jak w czwartej ewangelii, z którą list dzieli język (światłość, prawda, trwać, narodzić się z Boga) i głos: „my” naocznych świadków — „co zobaczyliśmy naszymi oczami... i czego dotyczyły nasze ręce” (1:1). Tradycja od starożytności słyszy tu Jana. Mówi jak starzec do „dzieci” — pasterz wielu wspólnot (stąd brak jednego adresu); tradycja wiąże go z Efezem, czego nie rozstrzygamy.

Jak jest zbudowany

Preludium o dotkniętym Słowie życia (1:1–4); Bóg jest światłością — chodzenie w światłości i grzech (1:5–2:17); godzina antychrystów i namaszczenie, które uczy (2:18–27); dzieci Boga wobec dzieci diabła — sprawiedliwość i miłość (2:28–3:24); rozpoznawanie duchów i miłość, bo Bóg jest miłością (4); wiara, świadectwo Boga i pewność modlitwy (5). A wszystko zmierza do 5:13: „abyście WIEDZIELI”.

Odsyłacze w tekście prowadzą do przypisów u dołu strony: **tn** przekładowe (uzasadnienie wyboru słowa lub składni), **tc** tekstowe (różnice między wydaniem tekstu greckiego), **sn** studyjne (tło historyczne i znaczenie). Słowa dodane w przekładzie, których nie ma w grece, oznaczono *kursywą*. Tam, gdzie testy zrozumienia pokazały, że dosłowność myli, przypis oznaczony ° podaje to samo znaczenie prościej (wydanie czytelnicze); fragmenty różniące się między wydaniem są podkreślane kropkami — w tekście i w przypisie. Nagłówki perykop pochodzą od tłumacza. Wydanie czytelnicze, grecki tekst werset po wersecie i pełny zapis decyzji tłumacza — na stronie <https://przekladotwarty.pl>. Stan tekstu: 2026-07-21.

Za każdym werselem stoi ta sama praca: tekst krytyczny SBLGNT wraz z aparatem wariantów, morfologia i składnia każdego greckiego słowa, leksykony, Septuaginta i tekst hebrajski przy cytatach ze Starego Testamentu, porównanie z dawnymi i współczesnymi przekładami — a potem rundy kontroli językowej, redakcja całej księgi i testy zrozumienia sprawdzane na kimś, kto tego przekładu nie zna. Tę pracę wykonuje sztuczna inteligencja — i przy takim warsztacie jest w niej dokładniejsza niż człowiek: sprawdza w źródłach każde słowo, nie tylko te trudne; przy trzysetnym wersecie jest tak samo uważna jak przy pierwszym; widzi naraz całą księgę, więc to samo greckie słowo oddaje spójnie; a argumenty waży bez przywiązania do szkoły czy tradycji. Człowiek prowadzi warsztat i odpowiada za wynik: ustala zasady, czyta, kwestionuje i decyduje, kiedy tekst jest gotowy. A ostatnie słowo ma czytelnik: jeśli coś zgrzyta, myli albo masz lepsze rozwiązanie — napisz: redakcja@przekladotwarty.pl. Przyjęte poprawki trafiają do tekstu i do jawnego zapisu decyzji.

Od innych polskich przekładów to wydanie różni się tym, że nie prosi o zaufanie na słowo: każdą trudną decyzję pokazuje wraz z jej podstawą i źródłem, zrozumiałość mierzy testami, zamiast ją zakładać, a tam, gdzie greka dopuszcza więcej niż jedno odczytanie, podaje warianty, zamiast rozstrzygać za czytelnika. Całość jest na wolnej licencji — wolno ją kopiować, drukować i budować na niej dalej. Jak dokładnie pracujemy i gdzie są granice tego wydania — nota „O tym wydaniu” na końcu.

PROLOG: SŁOWO ŻYCIA (1:1–4)

1¹ Co było od początku, co usłyszeliśmy, co zobaczyliśmy naszymi oczami, czemu się przyglądaliśmy¹ i czego dotyczyły nasze ręce² — o Słowie życia³ — ²a życie zostało objawione⁴ i zobaczyliśmy, i świadczymy, i głosimy wam życie wieczne, które było u Ojca⁵ i zostało objawione nam — ³co zobaczyliśmy i usłyszeliśmy, to głosimy także wam⁶, abyście i wy mieli wspólnotę z nami. A nasza wspólnota jest wspólnotą z Ojcem i z Jego Synem, Jezusem Chrystusem.⁷
⁴I my to piszemy⁸, aby nasza radość była pełna.⁹

¹tn Cztery zaimki „co...” otwierają zdanie, które w grece nie ma jeszcze orzeczenia — dostanie je dopiero w w. 3 („to głosimy także wam”). Zachowujemy tę konstrukcję: opóźnienie jest celowe. Zaimki są w grece rodzaju NIJAKIEGO („co”, nie „który”) — i to wybór autora, nie przypadek: gdy Jan chce powiedzieć osobowo, pisze po męsku „Tego, który jest od początku” (2:13.14). Nijakie „co” ogarnia więcej niż osobę — całą ogłaszaną rzeczywistość — a Osoba wyłania się w w. 3: „z Jego Synem”. Ostatnie „czego” to wciąż CZWARTY grecki zaimek: po polsku trzeba go powtórzyć, bo dwa czasowniki rządzą różnymi przypadkami („przyglądać się czemu”, „dotykać czego”) — greka jednym „co” obsługuje oba — dlatego dodane „czego” oznaczamy kursywą. Czasowniki mieszają czasy: „usłyszeliśmy... zobaczyliśmy” to greckie perfectum (skutek trwa do dziś), „przyglądaliśmy się... dotyczyły” — aoryst (tamte wydarzenia).

²tn ψηλαφάω (psēlaphāō) — dotykać, obmacywać dłońmi: tym słowem Zmartwychwstały mówi „dotknijcie Mnie” (Łk 24:39), a w LXX Izaak dotyka Jakuba (Rdz 27:12); u Homera tak maca rękami oślepiiony Cyklop. Świadectwo Jana obejmuje kolejne zmysły — słuch, wzrok, dotyk.

³tn „O Słowie życia” (περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς, peri tou logou tēs zōēs) — wielka litera to rozstrzygnięcie tłumacza: greka nie rozróżnia. Możliwe odczytania: (a) osobowe Słowo, które jest życiem (por. J 1:1–4.14 — ten sam autorski krąg i te same słowa: początek, Słowo, życie); (b) „słowo o życiu” = orędzie. Werset 2 (życie „zostało objawione”, „było u Ojca”) przemawia za odczytaniem osobowym; alternatywa pozostaje w przypisie.

⁴tn Werset 2 to wtrącenie (parenteza) — dlatego myślniki z obu stron. Spina je klamra „zostało objawione... zostało objawione” (φανερῶν, phaneroō): to, co było niewidzialne, stało się widzialne. Strona bierna wskazuje na Boga jako działającego.

⁵tn „Było u Ojca” — πρὸς τὸν πατέρα (pros ton patera), ta sama konstrukcja co w J 1:1 („Słowo było u Boga”): bycie przy kimś, w żywej relacji. Wróci w 2:1 — Rzecznika „mamy u Ojca” (πρὸς τὸν πατέρα, pros ton patera).

⁶tn Tu zawieszone zdanie z w. 1 znajduje wreszcie orzeczenie: „głosimy”. Polskie „to” podejmuje wątek — słowo dodane, stąd kursywa. **tc** „Także wam” — καί (kai) mają edycje krytyczne; tekst bizantyjski bez („głosimy wam”).

⁷tn „Wspólnota” (κοινωνία, koinōnia) — to samo słowo co w Flm 6: współudział, więź, współposiadanie. Cel głoszenia jest wspólnotowy: nie sama informacja, lecz włączenie „was” do „nas” — a ta wspólnota sięga wyżej: jest wspólnotą z Ojcem i Synem. Drugie „wspólnotą” dopowiedziane (greka ma eliptyczne „a wspólnota nasza — z Ojcem...”).

⁸tn „My” jest w grece emfaticzne (ἡμεῖς, hēmeis): piszą naoczni świadkowie z ww. 1–3. **tc** Edycje krytyczne: γράφομεν ἡμεῖς (graphomen hēmeis) („my piszemy”); tekst bizantyjski: γράφομεν ὑμῖν (graphomen hymin) („piszemy wam”).

⁹tn „Pełna” — greckie perfectum bierne (πεπληρωμένη, peplēromenē): radość dopełniona i trwająca w tym stanie. „Nasza radość” staje się pełna, gdy adresaci wchodzą do wspólnoty (w. 3) — radość świadka dopełnia się w tych, którzy przyjmują świadectwo (por. J 15:11; 16:24).

BÓG JEST ŚWIATŁOŚCIĄ (1:5–2:2)

⁵ A to jest wieść¹⁰, którą usłyszeliśmy od Niego i którą wam ogłaszamy: Bóg jest światłością i nie ma w Nim żadnej ciemności.¹¹ ⁶ Jeśli mówimy, że mamy z Nim wspólnotę, a chodzimy w ciemności¹², kłamiemy i nie czynimy prawdy.¹³ ⁷ Jeśli zaś chodzimy w światłości, tak jak On sam jest w światłości, mamy wspólnotę jedni z drugimi¹⁴, a krew Jezusa, Jego Syna, oczyszcza¹⁵ nas z każdego grzechu.¹⁶ ⁸ Jeśli mówimy, że nie mamy grzechu¹⁷, samych siebie zwodzimy i nie ma w nas prawdy.⁹ Jeśli wyznajemy¹⁸ nasze grzechy, On jest wierny i sprawiedliwy: odpuści nam grzechy¹⁹ i oczyści nas z każdej nieprawości.²⁰ Jeśli mówimy, że nie zgrzeszyliśmy²⁰, czynimy Go kłamcą i nie ma w nas Jego słowa. **2**¹ Moje dzieci²¹, piszę wam to, abyście nie grzeszyli. A jeśli ktoś zgrzeszy — mamy u Ojca Rzecznika²²: Jezusa Chrystusa, Sprawiedliwego.²³ **2** On sam jest prześlaniem²⁴ za nasze grzechy — i nie tylko za nasze, ale i za grzechy całego świata.²⁵

¹⁰ **tn** ἀγγελία (angelia) — wieść, nowina, orędzie; w całym NT tylko tutaj i w 3:11. „Od Niego” — od Chrystusa, o którym mówił prolog: treść wieści pochodzi od Tego, którego słuchali.

¹¹ **tn** „Światłością” — orzecznik bez rodzajnika: Bóg jest światłością co do swej natury (nie: „jednym ze światł”). Greka piętrzy przeczenia: „ciemności w Nim nie ma żadnej” (οὐκ, ouk... οὐδεμία, oudemia) — po polsku podwójne przeczenie brzmi naturalnie i zostaje. **tc** Edycje różnią się tylko szykiem tego zdania (bez wpływu na przekład).

¹² **tn** „Chodzić” (περιπατέω, peripateō) — hebrajska metafora całego stylu życia (jak „chodzić Bożymi drogami”), zachowana dosłownie: nie pojedynczy upadek, lecz obrany kierunek. Tu zaczyna się seria trzech par „jeśli mówimy... / jeśli zaś...” (ww. 6–7, 8–9, 10–2:1): trzy fałszywe deklaracje i trzy Boże odpowiedzi. W 1:5 „ciemność” to σκοτία (skotia), tu σκοτός (skotos) — dwa warianty tego samego słowa, po polsku jedno „ciemność”.

¹³ **tn** „Czynić prawdę” — semityzm zachowany dosłownie (por. J 3:21: „kto czyni prawdę, zbliża się do światła”): prawda u Jana nie jest tylko do wyznawania, ale do zrobienia.

¹⁴ **tn** Zaskoczenie tekstu: po „chodzimy w światłości jak On” spodziewalibyśmy się „mamy wspólnotę z NIM” — a Jan pisze „jedni z drugimi”. Wspólnota z Bogiem sprawdza się we wspólnocie między braćmi; ta myśl wróci w 4:20.

¹⁵ **tn** „Oczyszcza” — czas teraźniejszy: nie jednorazowy akt, lecz stałe działanie. Chodzenie w światłości nie oznacza bezgrzeszności (w. 8!), lecz życie w zasięgu oczyszczającej krwi.

¹⁶ **tc** Dwie różnice edycji: NA28 jako jedyna opuszcza „zaś” (δέ, de) na początku wersetu; tekst bizantyjski dodaje „Chrystusa” po „Jezusa”. Tłumaczymy tekst bazowy (SBLGNT: z „zaś”, bez „Chrystusa”).

¹⁷ **tn** „Mieć grzech” (ἁμαρτίαν ἔχειν, hamartian echein) — Janowy idiom zachowany dosłownie (por. J 9:41; 15:22): chodzi o grzech jako stan i winę, którą się nosi — nie tylko o pojedyncze czyny (te w w. 10). **tc** W drugiej części edycje różnią się tylko szykiem („nie ma w nas” / „w nas nie ma” — Tregl).

¹⁸ **tn** „Wyznawać” (ὁμολογέω, homologeō) znaczy źródłowo „mówić to samo, zgadzać się” — wyznanie grzechów to przyznanie Bogu racji: nazwanie ich tak, jak On je nazywa. Czas teraźniejszy: praktyka, nie jednorazowy akt.

¹⁹ **tn** Dosłownie „aby odpuścił... i oczyścił” (ἵνα, hina) — grecka składnia wiąże Bożą wierność i sprawiedliwość wprost z odpuszczeniem: jest wierny i sprawiedliwy WŁAŚNIE w tym, że odpuszcza. Dwukropek oddaje tę więź bez ciężkiego „aby”. Odpuszczenie i oczyszczenie odpowiadają dwóm potrzebom z w. 8 i 10: winie i czynom.

²⁰ **tn** Trzecie, najostrzejsze zaprzeczenie: perfectum „nie zgrzeszyliśmy” przeczy faktom z przeszłości, których skutki trwają. Eskalacja serii: kto tak mówi, najpierw „kłamie” sam (w. 6), potem „zwodzi samego siebie” (w. 8), na końcu „czyni kłamcą” samego Boga — bo Jego słowo mówi o człowieku co innego.

²¹ **tn** Τεκνία (Teknia) — zdrobnienie („dziateczki”), czuły zwrot starego pasterza; tym samym słowem żegna uczniów Jezus (J 13:33). W 1 J wraca siedem razy. Współczesna polszczyzna nie ma żywego zdrobnienia („dziatki” trąci myszką) — „moje dzieci” z zaimkiem niesie tę czułość.

²² **tn** „Rzecznik” (παράκλητος, paraklētos) — dosłownie „przywołany na pomoc”, w grece sądowej: obrońca, adwokat, ten, kto staje przy oskarżonym i mówi za nim. W J 14–16 to samo słowo oznacza Ducha — „innego Parakleta”, co zakłada, że pierwszym jest Chrystus. Inne możliwe oddania: Orędownik, Obrońca; „Pocieszyciel” (tradycyjne dla J 14) nie pasuje do sceny sądowej. Przekłady angielskie: „advocate” (ESV, NET, BSB, KJV), „Counselor” (WEB).

²³ **tn** „Sprawiedliwego” — przymiotnik bez rodzajnika w apozycji; wielka litera, bo działa jak tytuł (por. Dz 3:14; 7:52: „Sprawiedliwy”); tak samo, z wielkiej litery, NET i BSB: „Ten Sprawiedliwy”. Ten sam przymiotnik opisywał Boga w 1:9 — Rzecznik ma tę samą sprawiedliwość, przed którą staje. „Mamy u Ojca” — ta sama konstrukcja co w 1:2 o Słowie: πρὸς τὸν πατέρα (pros ton patera).

²⁴ **tn** ἱλασμός (hilasmos) — słowo z kręgu Dnia Prześlania: w LXX oddaje hebrajskie kippurim (Kpł 25:9; Lb 5:8), a w Ps 130:4 wręcz „przebaczenie”. W NT tylko tutaj i w 4:10. Nie „przebłagał” — On sam JEST prześlaniem: osoba, nie tylko czynność. Inne oddania: „ofiara prześlalna” (dopowiada ofiarę), „zadośćuczynienie” (jurydyczne).

²⁵ **tn** Greka jest eliptyczna: „nie tylko za nasze, ale i za całego świata” — „grzechy” w drugim członie dopowiedziane dla jasności. Zasięg zdania jest celowo najszerszy: ὅλου τοῦ κόσμου (holou tou kosmou), całego świata.

POZNAĆ GO — ZACHOWYWAĆ PRZYKAZANIA (2:3–6)

³ A po tym poznajemy, że Go poznaliśmy²⁶, jeśli zachowujemy Jego przykazania. ⁴ Kto mówi: «Poznałem Go», a Jego przykazań nie zachowuje, jest kłamcą²⁷ i nie ma w nim prawdy. ⁵ Kto zaś zachowuje Jego słowo — prawdziwie w nim miłość Boża²⁸ osiągnęła pełnię²⁹. Po tym poznajemy, że w Nim jesteśmy: ⁶ Kto mówi, że w Nim trwa³⁰, powinien i sam chodzić tak, jak On chodził³¹.

PRZYKAZANIE STARE I NOWE (2:7–11)

⁷ Umiłowani³², nie piszę wam przykazania nowego, ale przykazanie stare, które mieliście od początku; przykazaniem starym jest słowo, które usłyszeliście. ⁸ A jednak³³ piszę wam przykazanie nowe — co jest prawdziwe w Nim i w was — bo ciemność przemija, a prawdziwa światłość już świeci. ⁹ Kto mówi, że jest w światłości, a nienawidzi swojego brata, aż dotąd jest w ciemności³⁴. ¹⁰ Kto miłuje swojego brata, trwa w światłości i nie ma w nim sidła³⁵. ¹¹ Kto zaś nienawidzi swojego brata, jest w ciemności i w ciemności chodzi, i nie wie, dokąd idzie, bo ciemność oślepiła jego oczy³⁶.

DZIECI, OJCOWIE, MŁODZI (2:12–14)

¹² Piszę wam, dzieci, bo³⁷ wasze grzechy są odpuszczone ze względu na Jego imię. ¹³ Piszę wam,

²⁶ **tn** „Poznajemy, że poznaliśmy” — gra czasów zachowana: czas teraźniejszy (bieżące upewnienie) obok perfectum (poznanie, które trwa). „Po tym” (ἐν τούτῳ, en toutō) to ulubiony zwrot listu — sprawdzian, po którym można coś poznać. „Zachowywać” (τηρέω, tēreō) znaczy więcej niż „przestrzegać”: strzec czegoś czujnie, jak skarbu.

²⁷ **tn** Pierwsze z trzech „kto mówi” tego rozdziału (w. 4, 6, 9) — seria testów deklaracji, bliźniacza wobec trzech „jeśli mówimy” z 1:6–10. Cudzość «Poznałem Go» oddaje mowę niezależną oryginału. **tc** Tekst bizantyjski nie ma wprowadzającego ὅτι (hoti) (bez wpływu na przekład).

²⁸ **tn** „Miłość Boża” — dopełniacz otwarty jak w grece (ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, hē agapē tou theou): miłość Boga do nas, nasza miłość do Boga, albo miłość Boża w nas jako dar — list będzie krążył wokół wszystkich trzech (por. 4:9–12.20–21). Nie rozstrzygamy w tekście.

²⁹ **tn** τετελείωται (teteleiōtai) (perfectum) — od τελειώω (teleiōō): doprowadzić do pełni, dojrzałości, celu. Nie chodzi o bezbłądność, lecz o miłość, która doszła tam, dokąd zmierzała — i w tym stanie trwa. To samo słowo wróci w 4:12.17–18.

³⁰ **tn** „Trwać” (μένω, menō) — pierwsze wystąpienie słowa-klucza całej księgi (w 1 J ok. 24 razy): pozostawać, mieszkać, trzymać się mocno — obraz zadomowienia w Bogu, wzajemnego („my w Nim, On w nas”, por. J 15:4–10). Odtąd konsekwentnie „trwać”.

³¹ **tn** „On” — greka mówi tu ἐκεῖνος (ekeinos) („tamten”), które w 1 J wskazuje zawsze na Chrystusa jako wzór (2:6; 3:3.5.7.16; 4:17): chodzić tak, jak ON chodził — po ludzku, krok za krokiem. **tc** NA28 i tekst bizantyjski dodają οὗτος (houtos) („tak właśnie”); SBLGNT/WH/Treg bez — nasze „tak, jak” niesie sens niezależnie.

³² **tn** „Umiłowani” — nowy zwrot do adresatów (dotąd „moje dzieci”), ten sam przymiotnik, którym w Flm 1 nazwany był Filemon. „Od początku” znaczy tu: od początku waszej drogi z ewangelią (por. 2:24; 3:11), nie „od początku świata” jak w 1:1. **tc** Tekst bizantyjski: „Bracia” zamiast „Umiłowani” oraz dodane „od początku” po „usłyszeliście”.

³³ **tn** πάλιν (palin) znaczy tu „z drugiej strony, a jednak” (nie „znowu”): to samo przykazanie jest stare (w. 7) i nowe zarazem — nowe, „co jest prawdziwe w Nim i w was”: rodzaj nijaki „co” odnosi się do samej nowości przykazania, urzeczywistnionej najpierw w Chrystusie, teraz w was. „Przemija” (παράγεται, paragetai) — czas teraźniejszy: ciemność już teraz odchodzi; to samo słowo w 2:17 powie o całym świecie.

³⁴ **tn** Trzecie „kto mówi” (po w. 4 i 6) — deklaracja bez miłości brata obala samą siebie. „Aż dotąd” (ἕως ἄρτι, heōs arti) — mimo światłości, która „już świeci” (w. 8), ten człowiek wciąż jeszcze jest w ciemności: napięcie między „już” (światło) a „wciąż” (on).

³⁵ **tn** σκάνδαλον (skandalon) — dosłownie języczek pułapki, na którym kładzie się przynętę; stąd: sidło, kamień potknięcia (w LXX tym słowem Kpł 19:14 zakazuje kłaść przeszkodę przed niewidomym). Tradycyjne „zgorszenie” znaczy dziś co innego. Greka zostawia dwuznaczność: „w nim” może znaczyć „w tym człowieku” (nic go nie usidla) albo „w świetle” (kto chodzi w świetle, nie potyka się — por. J 11:9–10); polskie „w nim” tę dwuznaczność częściowo zachowuje.

³⁶ **tn** Potrójne „ciemność” w jednym wersecie — nagromadzenie celowe, zostaje. „Nie wie, dokąd idzie” — niemal dosłownie jak J 12:35; ciemność nie tylko otacza, ale uszkadza: „oślepiła jego oczy” (aoryst — to już się stało).

³⁷ **tn** Zaczyna się sześcioczdaniowy tryptyk (ww. 12–14): po trzykroć „piszę” i po trzykroć „napisałem” — do dzieci,

ojcowie, bo poznaliście Tego, który jest od początku³⁸. Piszę wam, młodzieńcy, bo zwyciężyliście Złego.¹⁴ Napisałem wam³⁹, dzieci, bo poznaliście Ojca. Napisałem wam, ojcowie, bo poznaliście Tego, który jest od początku. Napisałem wam, młodzieńcy, bo jesteście mocni i słowo Boże w was trwa, i zwyciężyliście Złego.

NIE MIŁUJCIE ŚWIATA (2:15–17)

¹⁵ Nie miłujcie świata ani tego, co na świecie. Jeśli ktoś miłuje świat, nie ma w nim miłości Ojca⁴⁰. ¹⁶ Bo wszystko, co na świecie — pożądanie ciała i pożądanie oczu, i chęćliwość życia⁴¹ — nie jest z Ojca, ale jest ze świata. ¹⁷ A świat przemija — i jego pożądanie; kto zaś czyni wolę Boga, trwa na wieki⁴².

OSTATNIA GODZINA: ANTYCHRYŚCI (2:18–23)

¹⁸ Dzieci, jest ostatnia godzina⁴³. A jak usłyszeliście, że antychryst przychodzi, tak teraz pojawiło się wielu antychrystów — stąd poznajemy, że jest ostatnia godzina. ¹⁹ Wyszli z nas, ale nie byli z nas⁴⁴; bo gdyby byli z nas, pozostaliby z nami. Ale po to [tak się stało], aby wyszło na jaw, że nie wszyscy są z nas. ²⁰ A wy macie namaszczenie⁴⁵ od Świętego i wszyscy wiecie⁴⁶. ²¹ Nie

ojców i młodych. Spójnik ὅτι (hoti) może znaczyć „bo” (piszę, ponieważ to o was prawda) albo „że” (piszę wam to, że...); wybieramy przyczynowe „bo” — Jan nie tyle informuje, ile przypomina im, kim już są. „Są odpuszczone” — perfectum: odpuszczenie dokonane i trwałe.

³⁸ **tn** „Tego, który jest od początku” — greka ma zwieźle „Tego od początku” (τὸν ἀπ’ ἀρχῆς, ton ap’ archēs, echo 1:1); „jest” wypowiedziane dla polszczyzny. „Zwyciężyliście” — perfectum: zwycięstwo odniesione i wciąż ważne (νικάω, nikaō wróci w 4:4; 5:4–5). „Złego” wielką literą — τὸν πονηρόν (ton ponēron) z rodzajnikiem to osoba, nie abstrakcyjne zło (por. 5:18–19).

³⁹ **tn** Zmiana czasu „piszę” → „napisałem” zachowana — czy chodzi o wcześniejszy fragment listu, inny list, czy tylko o retoryczne wzmocnienie, tekst nie mówi; nie rozstrzygamy. „Dzieci” to tu inne greckie słowo niż w 2:12 (παῖδια, paidia, nie τεκνία, teknia) — polszczyzna tej różnicy nie udźwignie bez sztuczności; odnotowujemy: τεκνία (teknia) jest czułe („dziateczki”), παῖδια (paidia) bardziej zwyczajne. **tc** Tekst bizantyjski ujednolicił: „piszę” także tutaj.

⁴⁰ **tn** „Świat” (κόσμος, kosmos) ma u Jana dwie twarze: świat, który Bóg umiłował i ratuje (J 3:16; 1 J 2:2 — „za grzechy całego świata”), i świat jako porządek odwrócony od Boga — ten tutaj. To samo słowo, dwa użycia; kontekst rozstrzyga. „Miłość Ojca” — dopełniacz otwarty jak „miłość Boża” w 2:5.

⁴¹ **tn** Trzy człony, wszystkie z otwartymi dopełniaczami: „pożądanie ciała” (to, czego ciało pożąda), „pożądanie oczu” (to, co rozpala wzrok), „chęćliwość życia” — ἀλαζονεία (alazoneia) (w NT tylko tu i Jk 4:16) to samochwalstwo, pyszałkowatość; a βίος (bios) to nie ζωή (zōē): nie życie-zasada, lecz życie doczesne i środki do życia, wręcz majątek (w 3:17 to samo słowo = „dobra tego świata”). Stąd sens: przechwalanie się tym, co się ma i jak się żyje. Przekłady angielskie: „pycha życia” (ESV, BSB, KJV, WEB); NET tłumaczy wprost: „arogancja płynąca z posiadanych dóbr”.

⁴² W wydaniu czytelniczym: „Bo wszystko, co na świecie — pożądanie ciała i pożądanie oczu, i chęćliwość życia, co się posiada — nie jest z Ojca, ale jest ze świata.”

⁴³ **tn** Domknięcie dwóch klamer naraz: „przemija” podejmuje 2:8 (tam ciemność, tu cały świat z jego pożądaniem), a „trwa” (μένω, menō) staje naprzeciw „przemija” — kto czyni wolę Boga, nie przemija ze światem. „Czyni wolę” współbrzmie z „czynić prawdę” z 1:6: u Jana i prawda, i wola Boża są do zrobienia.

⁴⁴ **tn** „Antychryst” występuje w całej Biblii tylko w listach Jana (2:18.22; 4:3; 2 J 7) — to „ten, kto przybierając pozór Chrystusa, występuje przeciw Chrystusowi” (Westcott u A-S); tu w liczbie mnogiej: jest ich już wielu — to fałszywi nauczyciele z 2:19.26, a nie jedna postać z przyszłości. „Ostatnia godzina” — bez rodzajnika, jak formuła; „pojawiło się” to perfectum: są i działają. **tc** Tekst bizantyjski dodaje rodzajnik („ten antychryst przychodzi”).

⁴⁵ **tn** Poczwórne „z nas” — Janowa formuła przynależności „być z” (jak „z Ojca / ze świata” w 2:16) odmieniona przez cały werseł: można wyjść spośród nas, nie będąc z nas. Osobne pytanie — kim są tu „my”: naocznymi świadkami z prologu czy całą wspólnotą? Tekst tego nie rozstrzyga i przekład też nie. Dwa świadome wyjątki od glosariusza: μένω (menō) oddane tu „pozostaliby [z nami]” (po polsku „trwać z kimś” nie brzmi), a φανερόω (phaneroō) — „wyszło na jaw” (o ludziach; zwykle „objawić się”). Końcowe zdanie jest w grece urwane (elipsa) — dopowiedzenie w nawiasie kwadratowym.

⁴⁶ **tn** Tu zaczyna się gra słów spinająca perykopę: χρίσμα (chrisma) (namaszczenie) — Χριστός (Christos) (Pomazaniec, 2:22) — ἀντίχριστος (antichristos) (przeciw-Pomazaniec). Przeciw antychrystom stoicie wy — namaszczeni przez Pomazańca. „Namaszczenie” w NT tylko tutaj i w 2:27; w LXX to słowo oznacza olej namaszczenia (Wj 29:7). „Święty” — najpewniej Chrystus (por. J 6:69: „Ty jesteś Święty Boga”), choć może być i Ojciec; nie rozstrzygamy.

⁴⁷ **tc** Dwie różnice edycji: „i wszyscy wiecie” (πάντες, pantes — SBLGNT, WH, NA28) wobec „i wiecie wszystko” (πάντα,

napisałem wam dlatego, że nie znacie prawdy, ale dlatego, że ją znacie — i że żadne kłamstwo nie jest z prawdy⁴⁷. ²² Kto jest kłamcą, jeśli nie ten, kto przeczy, że Jezus jest Chrystusem⁴⁸? Ten jest antychrystem — ten, kto wypiera się Ojca i Syna. ²³ Każdy, kto wypiera się Syna, nie ma i Ojca; kto wyznaje Syna, ma i Ojca⁴⁹.

NAMASZCZENIE I TRWANIE (2:24–27)

²⁴ Wy zaś — to, co usłyszeliście od początku, niech w was trwa⁵⁰. Jeśli będzie w was trwać to, co od początku usłyszeliście, to i wy będziecie trwać w Synu i w Ojcu. ²⁵ A to jest obietnica, którą On sam nam obiecał: życie wieczne⁵¹. ²⁶ To wam napisałem o tych, którzy was zwodzą⁵². ²⁷ A wy — namaszczenie, które od Niego otrzymaliście, trwa w was i nie potrzebujecie, aby ktoś was uczył⁵³; ale jak Jego namaszczenie uczy was o wszystkim — a jest prawdziwe i nie jest kłamstwem — i jak was nauczyło, [tak] trwacie w Nim⁵⁴.

TRWAJCIE W NIM (2:28–29)

²⁸ A teraz, moje dzieci, trwajcie w Nim, abyśmy — gdy się objawi⁵⁵ — mieli śmiałość i nie zostali zawstydzeni przed Nim przy Jego przyjsciu⁵⁶. ²⁹ Jeśli wiecie, że jest sprawiedliwy, poznajecie,

panta — Treg i tekst bizantyjski; tak KJV „ye know all things”). Lekcja „wszyscy” niesie ważną myśl: wiedza nie jest dla wtajemniczonych elity — mają ją wszyscy namaszczeni. WH pomija też spójnik „i”.

⁴⁷ **tn** Ten werseł potwierdza wybór „bo” w tryptyku 2:12–14: Jan pisze nie po to, by informować, lecz by przypominać tym, którzy już wiedzą. „Nie jest z prawdy” — znów formuła pochodzenia „być z”: kłamstwo nie może się z prawdy urodzić.

⁴⁸ **tn** Greka mówi dosłownie „kto przeczy, że Jezus NIE jest Chrystusem” — po czasowniku zaprzeczania negacja się podwaja (wzmocnienie, nie odwrócenie); po polsku oddaje to pojedyncze „przeczy, że jest”. Jedno greckie słowo (ἀρνεομαι, arneomai) wymusiło tu dwa polskie: ze zdaniem — „przeczy, że”, z osobą — „wypiera się [kogoś]”; tak samo rozdziela te użycia Abbott-Smith. „Chrystus” znaczy „Pomazaniec” — domyka się trójkąt z przypisu 45.

⁴⁹ **tc** „Mieć Ojca” — Janowy idiom relacji (por. 2 J 9), zachowany dosłownie. „Wyznawać” (ὁμολογέω, homologeō) — to samo słowo co przy wyznawaniu grzechów w 1:9; tu jego drugi biegun: wyznanie Syna. **tc** Tekst bizantyjski opuszcza całą drugą połowę wersełu („kto wyznaje... ma i Ojca”) — zapewne przez przeskok wzroku między identycznymi zakończeniami obu połówek („...Ojca ma”); edycje krytyczne zgodnie ją mają.

⁵⁰ **tn** Zdanie zaczyna się od zawieszonego „Wy” (emfaza: w przeciwieństwie do tych, którzy wyszli) — konstrukcja grecka zachowana. Potrójne „trwać” w jednym wersecie odwraca kierunek: najpierw słowo ma trwać w was, potem wy — w Synu i w Ojcu. **tc** Tekst bizantyjski dodaje „więc” po „wy”.

⁵¹ **tn** „Obietnica, którą obiecał” — celowe podwojenie tego samego rdzenia (figura etymologiczna), zachowane. „Życie wieczne” spina klamrą początek listu (1:2) z tą perykopą: to, co „było u Ojca i zostało objawione”, jest tym, co obiecane trwającym.

⁵² **tn** „Zwodzą” — czas teraźniejszy: proces trwa (może w odcieniu „próbują zwodzić”). To samo słowo co w 1:8 („samych siebie zwodzimy”): tam zwodzieciel wewnętrzny, tu zewnętrzni.

⁵³ **sn** „Nie potrzebujecie, aby ktoś was uczył” — nie jest to odrzucenie nauczania w ogóle (cały ten list uczy!), lecz odpowiedź na zwodzicieli z 2:26, którzy przynoszą „nowe” nauki: namaszczeni mają już całą prawdę ewangelii i nie muszą jej u nikogo doszukiwać. W tle słyhać obietnicę nowego przymierza: „nie będzie już uczył nikt bliźniego swego... bo wszyscy Mnie poznają... a ich grzechów nie wspomnę więcej” (Jr 31:33–34; por. Hbr 8:10–11) — ta sama obietnica odzywa się w 2:12 („grzechy są odpuszczone”) i 2:20 („wszyscy wiecie”). Por. też J 14:26: Duch „nauczy was wszystkiego”.

⁵⁴ **tn** Zdanie znów zawieszone od „A wy” (jak 2:24) i splecione — zachowujemy tok z minimalnym „[tak]”. Końcowe „trwacie w Nim” może być też rozkaznikiem („trwajcie!”) — forma grecka jest identyczna; przyjmujemy odczyt oznajmujący, a wezwanie i tak wybrzmi w 2:28. **tc** Trzy różne edycje, m.in. tekst bizantyjski: „to samo namaszczenie” zamiast „Jego namaszczenie” oraz „będziecie trwać” zamiast „trwacie”.

⁵⁵ **tn** „Gdy się objawi” — ἐάν (ean) zazwyczaj „jeśli”, ale tu ma sens czasowy („gdy tylko”): niepewna jest chwila, nie samo wydarzenie. „Objawi się” — słowo-klucz φανερώω (phaneroō) wraca: Ten, który „został objawiony” w ciele (1:2), objawi się w chwale. **tc** Tekst bizantyjski ma wprost „gdy” (ὅταν, hotan) i inną formę „mielibyśmy”.

⁵⁶ **tn** „Przyjście” (παρουσία, parousia) — słowo użyte przez Jana tylko ten jeden raz; w papirusach i inskrypcjach to termin techniczny na uroczysty przyjazd króla lub namiestnika do miasta (A-S za Deissmannem) — stąd obraz: poddani albo witają władcę śmiało, albo ze wstydem się cofają. „Śmiałość” (παρηγοία, parrēsia) — jak w Flm 8: prawo do otwartego stania i mówienia. „Zawstydzeni przed Nim” — dosł. „od Niego” (semityzm: wstyd odwraca od osoby).

że każdy, kto czyni sprawiedliwość, z Niego jest zrodzony⁵⁷.

DZIECI BOŻE (3:1–3)

3¹ Patrzcie, jak wielką miłość dał nam Ojciec — abyśmy zostali nazwani dziećmi Bożymi; i jesteśmy nimi⁵⁸. Dlatego świat nas nie zna: bo nie poznał Jego. ² Umiłowani, teraz jesteśmy dziećmi Bożymi, a jeszcze nie zostało objawione, czym będziemy. Wiemy, że gdy się objawi⁵⁹, będziemy do Niego podobni, bo zobaczymy Go takim, jakim jest. ³ I każdy, kto pokłada w Nim tę nadzieję, oczyszcza samego siebie⁶⁰, tak jak On jest czysty.

GRZECH A ZRODZENIE Z BOGA (3:4–10)

⁴ Każdy, kto czyni grzech, czyni i bezprawie⁶¹ — a grzech jest bezprawiem. ⁵ A wiecie, że On został objawiony, aby zgładzić grzechy⁶² — i grzechu w Nim nie ma. ⁶ Każdy, kto w Nim trwa, nie grzeszy⁶³; każdy, kto grzeszy, nie zobaczył Go ani Go nie poznał. ⁷ Moje dzieci, niech nikt was nie zwodzi: kto czyni sprawiedliwość, jest sprawiedliwy⁶⁴, tak jak On jest sprawiedliwy. ⁸ Kto czyni grzech, jest z diabła, bo diabeł grzeszy od początku. Po to został objawiony Syn Boży: aby zniszczyć dzieła diabła⁶⁵. ⁹ Każdy, kto jest zrodzony z Boga, nie czyni grzechu, bo

⁵⁷ **tn** Dwa czasowniki poznania obok siebie: „wiecie” (οἶδα, oida — wiedza posiadana) i „poznajecie” (γινώσκω, ginōskō — poznawanie w działaniu); rozróżnienie zachowane. Tę samą parę stawia obok siebie grecki przekład obietnicy nowego przymierza: „poznaj (γνῶθι, gnōthi) Pana... bo wszyscy będą Mnie znać (εἰδῆσουσιν, eidēsousin)” (Jr 31:34 wg LXX) — jeszcze jedna nić łącząca ten rozdział z Jeremiaszem (por. przypis 53). „Czyni sprawiedliwość” — jak „czynić prawdę” (1:6) i „czynić wolę” (2:17). „Z Niego jest zrodzony” — pierwszy raz pada wielki temat listu: narodziny z Boga (wróci w 3:9; 4:7; 5:1.4.18); perfectum: zrodzony i żyjący z tego zrodzenia. „Z Niego” — gramatycznie najbliższy Chrystus (o Nim mowa od 2:28), ale NT mówi o zrodzeniu z Boga — początek rozdziału 3 pokaże, że chodzi o Ojca; nie rozstrzygamy w tekście. **tc** NA28 i Tregelles dodają „i” („że i każdy”) — SBLGNT/WH bez.

⁵⁸ **tn** ποταπῇν (potapēn) — „jak wielką” (dosł. „jakiego rodzaju”): zdumienie nad samą naturą tej miłości. „I jesteśmy nimi” — nazwanie nie jest tytułem grzecznościowym: dzieci Boże to stan faktyczny (perfectum daru: „dał”). **tc** Tekst bizantyjski opuszcza „i jesteśmy”; ma też „was” zamiast „nas” w drugiej części.

⁵⁹ **tn** Słowo-klucz „objawić” pracuje tu podwójnie: „jeszcze nie zostało objawione, czym będziemy” — i „gdy się objawi”. Greka zostawia otwarte, czy podmiotem drugiego zdania jest „to” (nasza przyszła postać), czy „On” (jak w 2:28) — przekład zachowuje tę dwuznaczność. Upodobnienie płynie z widzenia: „zobaczymy Go takim, jakim jest”. **tc** Tekst bizantyjski dodaje „zaś” po „wiemy”.

⁶⁰ **tn** To już drugie słowo o oczyszczeniu w liście: w 1:7.9 krew Jezusa „oczyszcza” nas (καθαρίζω, katharizō), tu człowiek „oczyszcza samego siebie” (ἁγνίζω, hagnizō) — czasownik z języka przygotowań świątynnych (J 11:55: pielgrzymi „oczyszczali się” przed Paschą), w listach przeniesiony na życie moralne (Jk 4:8; 1 P 1:22). Nadzieja nie usypia — przygotowuje jak przed świętem. „On” (ἐκεῖνος, ekeinos) — znów Chrystus jako wzór.

⁶¹ **tn** ἀνομία (anomia) — dosłownie „bez-prawie”: życie tak, jakby Bożego prawa nie było (LSJ stawia to słowo naprzeciw sprawiedliwości). Definicja jest obustronna (oba rzeczowniki mają rodzajnik): grzech = bezprawie, bezprawie = grzech — Jan odbiera grzechowi pozór drobnostki. Tradycyjne oddanie: „nieprawość”.

⁶² **tn** „Zgładzić” (αἶρω, airō — unieść, zabrać precz) — ten sam czasownik, którym Jan Chrzciel wskazuje Baranka: „który gładzi grzech świata” (J 1:29). **tc** Tekst bizantyjski dodaje „nasze” po „grzechy”.

⁶³ **tn** Zdanie celowo ostre — i zostawiamy je ostrym. Wiele przekładów łagodzi napięcie z 1:8–2:1 („jeśli mówimy, że nie mamy grzechu...”), dopisując do czasu teraźniejszego trwałość: „nie trwa w grzechu”, ESV: „czyni z grzechu praktykę” — ale to dopisek interpretacyjny, nie greka (dosłownie jak u nas tłumaczą KJV i WEB). Jak pogodzić 3:6 z 1:8? Klasyczne propozycje: (a) chodzi o grzech jako styl życia; (b) nie grzeszy nowe życie zrodzone z Boga (por. 3:9), choć grzeszy jeszcze stary człowiek; (c) to ideał eschatologiczny już działający. Tekst żadnej z nich nie wypowiada — więc przekład też nie.

⁶⁴ **tc** Rzadki układ: NA28 czyta tu „dzieci” (παῖδια, paidia), podczas gdy SBLGNT razem z WH, Tregellesem i tekstem bizantyjskim ma czule „moje dzieci” (τεκνία, teknia) — drugi raz w tej księdze SBLGNT staje przeciw NA28 (por. 2:29). „Sprawiedliwy... jak On” — trzeci raz Chrystus (ἐκεῖνος, ekeinos) jako miara: czysty (3:3), bezgrzeszny (3:5), sprawiedliwy (3:7); por. „Sprawiedliwy” 2:1.

⁶⁵ **tn** „Jest z diabła” — formuła pochodzenia „być z” w najciemniejszym wydaniu (por. „ze Złego” 3:12). „Od początku” — trzecie „od początku” w liście, każde inne: wieczność Słowa (1:1), dawność przykazania (2:7), starość grzechu diabła (3:8). „Zniszczyć” (λύω, lyō — rozwiązać, obalić): dzieła diabła nie są reformowane, lecz rozbierane.

Jego nasienie⁶⁶ w nim trwa; i nie może grzeszyć, bo z Boga jest zrodzony⁶⁷. ¹⁰ Po tym jawne są dzieci Boga i dzieci diabła⁶⁸: każdy, kto nie czyni sprawiedliwości, nie jest z Boga — i ten, kto nie miłuje swojego brata.

MIŁOŚĆ BRATERSKA — NIE JAK KAIN (3:11–18)

¹¹ Bo to jest wieść, którą usłyszeliście od początku: abyśmy się wzajemnie miłowali⁶⁹. ¹² Nie jak Kain: był ze Złego i zabił⁷⁰ swojego brata. A dlaczego go zabił? Bo jego czyny były złe, a czyny jego brata — sprawiedliwe. ¹³ Nie dziwcie się, bracia, jeśli świat was nienawidzi⁷¹. ¹⁴ My wiemy, że przeszliśmy ze śmierci do życia, bo miłujemy braci⁷²; kto nie miłuje, trwa w śmierci. ¹⁵ Każdy, kto nienawidzi swojego brata, jest zabójcą⁷³ — a wiecie, że żaden zabójca nie ma życia wiecznego, które by w nim trwało. ¹⁶ Po tym poznaliśmy miłość: On oddał za nas swoje życie⁷⁴ — i my powinniśmy oddawać życie za braci. ¹⁷ A kto ma dobra tego świata⁷⁵ i widzi swojego brata w potrzebie, a zamyka przed nim swoje serce — jak trwa w nim miłość Boża? ¹⁸ Moje dzieci, nie miłujmy słowem ani językiem, ale czynem i prawdą⁷⁶.

PEWNOŚĆ PRZED BOGIEM (3:19–24)

¹⁹ Po tym poznamy, że jesteśmy z prawdy, i przed Nim uspokoimy nasze serce⁷⁷: ²⁰ bo jeśli

⁶⁶ **tn** „Nasienie” (σπέρμα, sperma) — obraz wzięty wprost z rodzenia: w zrodzonym trwa to, z czego został zrodzony — Boży zarodek życia. Czym jest? Propozycje komentatorów: słowo Boże (por. 1 P 1:23), Duch (por. 3:24), samo nowe życie z narodzin; A-S mówi ostrożnie o „Bożym wpływie”. Nie rozstrzygamy — obraz mówi więcej niż definicje.

⁶⁷ **tn** Najostrzejsze zdanie listu — zbudowane jako klamra: zrodzony — nie czyni grzechu — nasienie trwa — nie może grzeszyć — zrodzony. Logika jest rodzicielska: natura z narodzin określa, co możliwe. O sporze przekładowym wokół „nie czyni/nie może grzeszyć” i o napięciu z 1:8 — przypis 63; oba wersety tłumaczymy tą samą miarą: dosłownie.

⁶⁸ **tn** Jedyne miejsce w Biblii, gdzie para „dzieci Boga” i „dzieci diabła” pada wprost obok siebie. „Jawne” — z rodziny słowa-klucza „objawić”: pochodzenie widać. Kryterium jest podwójne i zaraz się zrośnie w jedno: sprawiedliwość i miłość brata (drugi człon otwiera całą następną perykopę).

⁶⁹ **tn** „Wieść” (ἄγγελία, angelia) — drugie i ostatnie wystąpienie tego słowa w NT (pierwsze: 1:5). Dwie połowy jednej wieści: „Bóg jest światłością” (1:5) i „miłujemy się wzajemnie” (3:11) — teologia i przykazanie w jednym słowie.

⁷⁰ **tn** Greka używa tu brutalnego czasownika σφάζω (sphazō) — „zarżnąć”, słowo z rzeźni i ołtarza (LSJ: zabić podcinając gardło); w NT poza tym wierszem opisuje niemal wyłącznie zabijanych na ofiarę i „Baranka zabitego” w Apokalipsie. Kain jest w liście jedynym imieniem własnym poza Jezusem — pierwowzór nienawiści do brata (Rdz 4). „Ze Złego” — ta sama formuła pochodzenia co „z Boga”.

⁷¹ **tn** Jedyne raz w liście Jan mówi do adresatów „bracia” — akurat w zdaniu o nienawiści świata do braci. Logika płynie z historii Kaina: skoro tak było między pierwszymi braćmi, nie dziwcie się światu (por. J 15:18). **tc** NA28 zaczyna od „I nie dziwcie się”; tekst bizantyjski ma „bracia moi”.

⁷² **tn** „Przeszliśmy ze śmierci do życia” — perfectum: przejście dokonane, stan trwa; niemal dosłownie J 5:24. Miłość braci nie jest biletem, lecz znakiem rozpoznawczym przejścia („bo” = po tym wiemy). Mroczne odbicie słowa-klucza: można też „trwać w śmierci”. **tc** Tekst bizantyjski dodaje „brata” po „kto nie miłuje”.

⁷³ **tn** „Zabójca” (ἀνθρωποκτόνος, anthrōpoktonos — dosł. „ludobójca”) występuje w NT tylko tutaj i w J 8:44 — gdzie Jezus nazywa tak diabła, „zabójcę od początku”. Nienawiść nosi więc znak tego samego rodowodu, o którym mówili ww. 8–12: od diabła przez Kaina. Nienawiść to zabójstwo w zaleźku (por. Mt 5:21–22).

⁷⁴ **tn** „Oddać życie” (dosł. „położyć duszę”, τὴν ψυχὴν τιθέναι, tēn psychēn tithenai) — idiom Janowy z mowy o Dobrym Pasterzu (J 10:11.15.17–18); ψυχή (psychē) znaczy tu życie, nie „duszę”. Definicja miłości jest narracyjna: nie cecha, lecz wydarzenie — „On oddał”. „Powinniśmy” (οφείλομεν, ophēilomen) — jak w 2:6: z trwania wynika dług. **tc** Tekst bizantyjski ma bezokolicznik w innej formie (bez różnicy znaczenia).

⁷⁵ **tn** „Dobra tego świata” — to βίος (bios) z 2:16 („chępliwość życia”): życie doczesne od strony środków utrzymania, majątność; tu ta strona wychodzi na jaw wprost. „Zamyka przed nim swoje serce” — dosł. „wnętrzości” (σπλάγχνα, splanchna), jak w Flm 7.12.20: siedziba współczucia zatrzaśnięta na klucz (κλείω, kleiō). Po heroizmie w. 16 Jan schodzi na ziemię: miłość mierzy się otwartą ręką, zanim zmierzy się śmiercią.

⁷⁶ **tn** Dwie pary: słowo i język (deklaracja) — czyn i prawda (rzeczywistość). „Prawdą” domyka wątek z 1:6: prawda jest u Jana do czynienia. **tc** Tekst bizantyjski: „dzieci moje”.

⁷⁷ **tn** „Uspokoimy” (πεῖθω, peithō — dosł. „przekonamy”) — przekonać własne serce znaczy tu: uciszyć jego zarzuty (klasyfikacja znaczeń Louw-Nidy umieszcza to użycie w polu emocji: „uspokoić”). „Jesteśmy z prawdy” — znów formuła pochodzenia. **tc** Trzy różnice edycji w tym wersecie, m.in. „poznamy” (SBLGNT/NA28) wobec „poznajemy” (RP) oraz „serce” w liczbie pojedynczej (SBLGNT/WH/NA28) wobec mnogiej (Treg/RP).

nasze serce nas oskarża — Bóg jest większy niż nasze serce i wie wszystko⁷⁸. ²¹ Umiłowani, jeśli serce nas nie oskarża, mamy śmiałość wobec Boga⁷⁹ ²² i o cokolwiek prosimy, otrzymujemy od Niego, bo zachowujemy Jego przykazania i czynimy to, co miłe przed Nim⁸⁰. ²³ A to jest Jego przykazanie: abyśmy uwierzyli imieniu Jego Syna, Jezusa Chrystusa, i miłowali się wzajemnie⁸¹ — jak nam przykazał. ²⁴ A kto zachowuje Jego przykazania, trwa w Nim, a On w nim; i po tym poznajemy, że trwa w nas: po Duchu⁸², którego nam dał.

BADAJCIE DUCHY (4:1–6)

4¹ Umiłowani, nie wierźcie każdemu duchowi, ale badajcie duchy⁸³, czy są z Boga — bo wielu fałszywych proroków wyszło na świat. ² Po tym poznajecie Ducha Bożego: każdy duch, który wyznaje Jezusa Chrystusa, który przyszedł w ciele⁸⁴, jest z Boga, ³ a każdy duch, który nie wyznaje Jezusa, nie jest z Boga. I to jest [duch] antychrysta⁸⁵: słyszeliście, że przychodzi — i teraz jest już na świecie. ⁴ Wy jesteście z Boga, dzieci, i zwyciężyliście ich⁸⁶, bo większy jest Ten w was niż ten w świecie. ⁵ Oni są ze świata; dlatego ze świata mówią⁸⁷ — a świat ich słucha. ⁶ My jesteśmy z Boga; kto zna Boga, słucha nas — kto nie jest z Boga, nie słucha nas. Stąd poznajemy ducha prawdy i ducha zwiedzenia⁸⁸.

⁷⁸ **tn** Zdanie o dwóch możliwych twarzach — i słynnej trudnej składni (podwójne „że/bo”, którego drugi człon zostawiamy niewidocznym, oddając go myślnikiem). Odczytanie pocieszające: gdy serce oskarża, odwołujemy się do wyższej instancji — Bóg wie wszystko, także to, czego przerażone serce nie widzi (naszą przynależność do prawdy, w. 19); tak większość współczesnych przekładów (ESV: „whenever”). Odczytanie surowe: Bóg wie jeszcze więcej niż serce — tym poważniej brzmi oskarżenie. Kontekst (uspokojenie serca, śmiałość w w. 21) przemawia za pociechą; składnia pozostaje otwarta. „Oskarża” (καταγινώσκω, kataginōskō) — słowo z sali sądowej: wiedzieć coś przeciw komuś.

⁷⁹ **tn** „Śmiałość” (παρρησία, parrēsia) — trzeci raz w naszych tekstach: prawo otwartego stanięcia i mówienia (Flm 8; 1 J 2:28 — tam wobec przychodzącego Chrystusa, tu wobec Boga w modlitwie). **tc** Cztery edycje, cztery szyki zaimka „nas” w tym zdaniu (w tym podwójne „nas” w tekście bizantyjskim) — bez wpływu na sens.

⁸⁰ **tn** Śmiałość z w. 21 od razu przechodzi w modlitwę wysłuchaną (por. J 15:7 — prośba płynąca z trwania). „Miłe przed Nim” — semityzm zachowany (dosł. „przed Jego obliczem”). To nie transakcja: zachowywanie przykazań nie kupuje wysłuchania, lecz opisuje życie zestrojone z Tym, którego się prosi.

⁸¹ **tn** „Przykazanie” w liczbie pojedynczej — a treść podwójna: wiara i miłość. Dla Jana to jedno przykazanie o dwóch skrzydłach; tu po raz pierwszy w liście pada słowo „wierzyć” (dotąd była mowa o wyznawaniu). „Uwierzyli” — aoryst: przyłgnięcie, nie pojedynczy epizod ani proces. „Imieniu” — tak w grece (celownik), jak w zwrocie „dać wiarę czyjemuś słowu”: zawierzyć Temu, kogo to imię nazywa; gdy Jan chce powiedzieć „uwierzyć w imię”, pisze inaczej (J 1:12; 1 J 5:13). **tc** Tregelles ma czas teraźniejszy („wierzyli [stale]”); tekst bizantyjski opuszcza „nam”.

⁸² **tn** Pierwsza wzmianka o Duchu w liście — i od razu jako znak rozpoznawczy trwania (rozwinie to 4:13). „Po Duchu” — dosł. „z Ducha” (ἐκ, ek): Duch jest źródłem, z którego to poznanie płynie. Trwanie staje się tu po raz pierwszy wprost wzajemne: my w Nim — On w nas.

⁸³ **tn** Za prorokiem stoi duch, który przez niego mówi — dlatego „nie wierźcie każdemu duchowi” i zaraz potem „wielu fałszywych proroków”. „Badajcie” (δοκιμάζω, dokimazō) to słowo z próby kruszcu: tak sprawdzano złoto i monety; ten sam czasownik w 1 Tes 5:21 („wszystko badajcie”). „Wyszło na świat” — jak tamci, którzy „wyszli z nas” (2:19); por. 2 J 7.

⁸⁴ **tn** Wyznaje się tu Osobę, nie samą tezę: dosłownie „wyznaje Jezusa Chrystusa przybyłego w ciele” — przedmiotem wyznania jest On, wraz z tym, jak przyszedł. „Przyszedł” — czas dokonany o trwałym skutku: przyszedł w ciele i ciała nie porzucił. Por. 2 J 7, gdzie zwodziciele „nie wyznają Jezusa Chrystusa przychodzącego w ciele”. **tc** Tekst bizantyjski czyta „poznaje się” zamiast „poznajecie”.

⁸⁵ **tn** „[Duch]” — dopowiedziane: greka mówi tylko „to, co antychrysta”. Echo 2:18: „usłyszeliście, że antychryst przychodzi” — tam osoby (wielu antychrystów), tu duch, który za nimi stoi. **tc** Tekst bizantyjski dodaje po „Jezusa” słowa „Chrystusa, który przyszedł w ciele” (wyrównanie do w. 2); że brak ich tutaj w najstarszych świadkach, odnotowywali już dawni komentatorzy (A. Clarke).

⁸⁶ **tn** „Ich” — fałszywych proroków z w. 1. „Zwyciężyliście” — czas dokonany o trwałym skutku, jak w 2:13–14 („zwyciężyliście Złego”): zwycięstwo już się dokonało — nie dzięki sile dzieci, lecz przez Tego, który w nich. „Ten w was... ten w świecie” — greka jest równie zwięzła; „ten w świecie” to duch antychrysta z w. 3.

⁸⁷ **tn** Trzy razy „świat” w jednym zdaniu. „Ze świata mówią” — mowa ma swoje źródło: skąd ktoś „jest”, stamtąd mówi (por. J 3:31: „kto jest z ziemi, z ziemi mówi”). To, że świat słucha swoich, nie jest znakiem prawdy, lecz pochodzenia.

⁸⁸ W wydaniu czytelniczym: „Oni są ze świata; dlatego mówią tak, jak mówi świat — a świat ich słucha.”

⁸⁸ **tn** „My” — najbliżej: świadkowie z prologu (1:1–5), którzy widzieli i świadczą; kryterium jest więc apostołskie świadectwo o Jezusie, nie czyjekolwiek „słuchajcie nas”. „Stąd poznajemy” — jedyny raz „stąd” zamiast zwykłego „po

BÓG JEST MIŁOŚCIĄ (4:7–12)

⁷ Umiłowani, miłujmy się wzajemnie, bo miłość jest z Boga⁸⁹ i każdy, kto miłuje, z Boga jest zrodzony i zna Boga. ⁸ Kto nie miłuje, nie poznał Boga, bo Bóg jest miłością⁹⁰. ⁹ W tym objawiła się miłość Boga pośród nas⁹¹: Syna swego, Jedyne⁹², posłał Bóg na świat, abyśmy żyli przez Niego. ¹⁰ W tym jest miłość: nie że my umiłowaliśmy Boga, ale że On umiłował nas i posłał swojego Syna jako przebłaganie za nasze grzechy⁹³. ¹¹ Umiłowani, jeśli Bóg tak nas umiłował⁹⁴, to i my powinniśmy miłować się wzajemnie. ¹² Boga nikt nigdy nie oglądał⁹⁵. Jeśli miłujemy się wzajemnie, Bóg trwa w nas, a Jego miłość osiągnęła w nas pełnię⁹⁶.

TRWAMY W NIM PRZEZ JEGO DUCHA (4:13–16)

¹³ Po tym poznajemy, że w Nim trwamy, a On w nas: że dał nam ze swojego Ducha⁹⁷. ¹⁴ A my przyglądaliśmy się i świadczymy⁹⁸, że Ojciec posłał Syna jako Zbawiciela świata⁹⁹. ¹⁵ Kto wyzna, że Jezus jest Synem Bożym, w tym Bóg trwa, a on w Bogu¹⁰⁰. ¹⁶ A my poznaliśmy miłość, którą Bóg ma w nas, i uwierzyliśmy jej¹⁰¹. Bóg jest miłością — kto trwa w miłości, trwa w Bogu, a Bóg trwa w nim¹⁰².

tym”: wniosek z całej próby ww. 2–6. „Duch prawdy” — por. J 14:17; 15:26; „duch zwiedzenia” — ta sama rodzina słów, co „zwodzić” (2:26; 3:7).

⁸⁹ tn „Umiłowani, miłujmy” — po grecku to ta sama rodzina słów (ἀγαπήτοι, agapētoi, ἀγαπῶμεν, agapōmen): wezwanie wyrasta z tego, kim adresaci już są. „Miłość jest z Boga” — formuła pochodzenia, jak „z prawdy” czy „ze świata”: miłość ma źródło, zanim stanie się przykazaniem. „Z Boga jest zrodzony” — jak 2:29; 3:9.

⁹⁰ tn „Nie poznał” — czas dokonany: do poznania w ogóle nie doszło (w w. 7 „zna” — niedokonany: zna i poznaje nadal). „Bóg jest miłością” — zdanie orzeka o Bogu, nie definiuje miłości: w grece podmiotem jest „Bóg” (z rodzajnikiem), a „miłość” orzecznikiem — nie da się go odwrócić w „miłość jest Bogiem”. Powtórzone w 4:16.

⁹¹ tn „Pośród nas” — albo „w nas”: greka dopuszcza oba. „Objawiła się” — słowo-klucz księgi (1:2; 3:2.5.8): niewidzialne stało się widzialne.

⁹² tn „Jedyny” (μονογενής, monogenēs) — od słowa „ród, rodzaj”: jedyny w swoim rodzaju, nie „jeden z wielu”. Tak NT mówi o jedynakach (Łk 7:12; 8:42; 9:38), a List do Hebrajczyków (11:17) nazywa tym słowem Izaaka, choć Abraham miał także Izmaela — chodzi o jedyność synostwa, nie o arytmetykę. Tradycyjne „jednorodzony” idzie za łacińskim unigenitus. Por. J 1:14.18; 3:16.18. Szyk jak w grece: „Syna swego, Jedyne, posłał Bóg” — najpierw Dar, potem Dawca. „Posłał” — czas dokonany: posłanie trwa w skutkach.

⁹³ tn „Przebłaganie” — patrz przypis do 2:2 (tło Dnia Przebłagania); tam „On sam jest przebłaganiem”, tu Ojciec „posłał Syna jako przebłaganie”. Kierunek jest jeden: nie nasza miłość poruszyła Boga — Jego miłość posłała Syna. tc WH i NA28 mają „umiłowaliśmy” w czasie dokonanym, Tregelles i tekst bizantyjski w prostym przeszłym; po polsku różnicy nie widać.

⁹⁴ tn „Tak” — to jest „w ten sposób”: wskazuje na ww. 9–10 (posłanie Syna), nie tylko na rozmiar uczucia; ten sam zwrot otwiera J 3:16. „Powinniśmy” — język długu, jak 2:6; 3:16: umiłowani stają się dłużnikami miłości.

⁹⁵ tn To samo słowo, co „przyglądaliśmy się” w 1:1 i w w. 14: wpatrywać się z bliska. Por. J 1:18: „Boga nikt nigdy nie widział” — tam odpowiedzią jest Jedyny, który Go objawił; tu: wzajemna miłość, w której niewidzialny Bóg trwa pośród ludzi.

⁹⁶ tn „Osiągnęła pełnię” — jak 2:5: doszła tam, dokąd zmierzała, i w tym stanie trwa; wróci w ww. 17–18. tc Trzy edycje różnią się tu tylko szykiem słów.

⁹⁷ tn Dosłownie „z Ducha swego nam dał” — cząstkowe „z”: Duch jest jeden, a każdy otrzymuje z Niego udział. Por. 3:24: „po Duchu, którego nam dał”.

⁹⁸ tn Wraca para z prologu: „przyglądaliśmy się... świadczymy” (1:1–2) — głos naocznych świadków, ten sam, którego „słucha znający Boga” (w. 6).

⁹⁹ tn „Zbawiciel świata” — w NT tylko tu i w J 4:42, gdzie tak wyznają Samarytanie. „Świata” — tego samego, który „ich słucha” (w. 5) i nie zna dzieci Bożych (3:1): posłanie Syna obejmuje świat, który się odwraca (por. 2:2: „za grzechy całego świata”).

¹⁰⁰ tn Trzecie wyznanie w liście: „Jezus jest Chrystusem” (2:22), Jezus Chrystus, który przyszedł w ciele (4:2), „Jezus jest Synem Bożym” — trzy strony jednego wyznania. tc WH dodaje po „Jezus” słowo „Chrystus”; drobne różnice edycji także w partykule („kto by wyznał”).

¹⁰¹ tn Greka daje obu czasownikom jedno dopełnienie: „poznaliśmy i uwierzyliśmy miłość” — po polsku trzeba je rozdzielić (jedno „masz” dla miłości i wiary ma też Flm 5). Oba w czasie dokonanym o trwałym skutku: poznanie i wiara trwają. „Ma w nas” — albo „ku nam” (jak w. 9).

¹⁰² tn Drugi raz „Bóg jest miłością” (4:8) — teraz z wnioskiem o trwaniu: mieszkać w miłości to mieszkać w Bogu. tc Tregelles opuszcza końcowe „trwa”.

PEŁNA MIŁOŚĆ WYRZUCA STRACH (4:17–21)

¹⁷ W tym miłość osiągnęła z nami pełnię¹⁰³, abyśmy mieli śmiałość w dniu sądu: bo jak On jest, tak i my jesteśmy — na tym świecie. ¹⁸ W miłości nie ma strachu — przeciwnie: pełna miłość wyrzuca strach precz¹⁰⁴, bo strach ma w sobie karę¹⁰⁵; a kto się boi, nie osiągnął pełni w miłości. ¹⁹ My miłujemy¹⁰⁶, bo On pierwszy umiłował nas. ²⁰ Jeśli ktoś powie: «Miłuję Boga», a swojego brata nienawidzi — jest kłamcą¹⁰⁷. Bo kto nie miłuje swojego brata, którego widział, nie może miłować Boga, którego nie widział¹⁰⁸. ²¹ I to przykazanie mamy od Niego¹⁰⁹: aby ten, kto miłuje Boga, miłował i swojego brata.

WIARA ZWYCIĘŻA ŚWIAT (5:1–5)

5¹ Każdy, kto wierzy, że Jezus jest Chrystusem, z Boga jest zrodzony; a każdy, kto miłuje Tego, który zrodził, miłuje i tego, który z Niego jest zrodzony¹¹⁰. ² Po tym poznajemy, że miłujemy dzieci Boże: gdy miłujemy Boga i czynimy Jego przykazania¹¹¹. ³ Bo to jest miłość Boga: abyśmy zachowywali Jego przykazania — a Jego przykazania nie są ciężkie¹¹², ⁴ bo wszystko, co jest zrodzone z Boga, zwycięża świat. I to jest zwycięstwo, które zwyciężyło świat: nasza wiara¹¹³. ⁵ A kim jest ten, kto zwycięża świat, jeśli nie ten, kto wierzy, że Jezus jest Synem Bożym?¹¹⁴

¹⁰³ **tn** „Z nami” — dosłownie: nie „w nas” ani „wśród nas”, lecz „z nami” — jakby miłość dochodziła do celu razem z nami. „Śmiałość” — jak 2:28 (przy Jego przyjściu) i 3:21 (w modlitwie); tu sięga dnia sądu. „Jak On jest, tak i my jesteśmy” — czas teraźniejszy: upodobnienie do Chrystusa (2:6; 3:3.7) już teraz, „na tym świecie”, jest podstawą śmiałości.

¹⁰⁴ **tn** „Pełna” — przymiotnik z tej samej rodziny słów, co „osiągnąć pełnię” (2:5; 4:12.17); tradycyjnie: „doskonała miłość”. „Wyrzuca precz” — dosłownie „wyrzuca na zewnątrz”: czynna siła, nie samo zanikanie.

¹⁰⁵ **tn** „Kara” (κόλασις, kolasis) — w NT tylko tu i w Mt 25:46 („kara wieczna”). „Strach ma w sobie karę” — kto się boi, już teraz nosi w sobie coś z sądu, przed którym drży. Chodzi o strach przed dniem sądu (w. 17), nie o cześć wobec Boga.

[°] W wydaniu czytelniczym: „W miłości nie ma strachu — przeciwnie: pełna miłość wyrzuca strach precz, bo strach karmi się oczekiwaniem kary; a kto się boi, nie osiągnął pełni w miłości.”

¹⁰⁶ **tn** Bez dopełnienia: Jan nie mówi, kogo miłujemy — sama zdolność miłowania rodzi się z Jego pierwszeństwa. Forma grecka mogłaby też znaczyć „miłujemy”; przyjmujemy odczyt oznajmujący: to stwierdzenie źródła, nie wezwanie. **tc** Tekst bizantyjski dodaje „Jego” („my miłujemy Jego”) — tak za nim KJV.

¹⁰⁷ **tn** „Kłamca” — jak 2:4 (kto mówi «Poznałem Go», a przykazań nie zachowuje) i 2:22: znów słowa o Bogu sprawdzane życiem. Zestawienie miłości i nienawiści bez stanów pośrednich — jak 2:9–11; 3:15.

¹⁰⁸ **tn** „Widział” — czas dokonany o trwałym skutku: brat wciąż stoi przed oczami; widzialny brat jest sprawdzianem miłości do niewidzialnego Boga (por. w. 12: „Boga nikt nigdy nie oglądał”). **tc** SBLGNT (z WH, Tregellesem i NA28): „nie może miłować”; tekst bizantyjski pyta: „jakże może miłować?” — tak KJV i WEB.

¹⁰⁹ **tn** Klamra z 3:23 („to jest Jego przykazanie”): tam wiara i wzajemna miłość, tu miłość Boga i brata — jedno przykazanie, dwa ramiona. „Miłował i brata” — „i” znaczy tu „także”: jedno bez drugiego nie istnieje (w. 20).

¹¹⁰ **tn** Cała rodzina „rodzić” w jednym zdaniu: wierzący „jest zrodzony”, Ojciec to „Ten, który zrodził”, a „ten zrodzony z Niego” to — po w. 2 („miłujemy dzieci Boże”) — brat w wierze: kto kocha Ojca, kocha Jego dzieci. **tc** WH opuszcza „i”.

¹¹¹ **tn** Odwrócenie: dotąd miłość do brata była sprawdzianem miłości do Boga (4:20–21) — teraz odwrotnie: miłość do Boga mierzy miłość do Jego dzieci. Obie strony sprawdzają się nawzajem. „Czynimy przykazania” — niezwykle połączenie, jedyne takie w liście (por. „czynić prawdę” 1:6, „czynić sprawiedliwość” 2:29). **tc** Tekst bizantyjski wyrównuje do zwykłego „zachowujemy”.

¹¹² **tn** „Ciężkie Boga” — tu: miłość do Boga (dopełniacz w grece dwuznaczny; rozstrzyga w. 2). „Ciężkie” — o ciężarze do dźwigania: por. Mt 23:4 („wiążą brzemiona ciężkie”) i Mt 11:30 („moje brzemie jest lekkie”). Powód, czemu nie są ciężkie, podaje od razu w. 4: nosi je ktoś, kto zwycięża.

¹¹³ **tn** „Wszystko, co zrodzone” — rodzaj nijaki, nie „każdy”: zasada, która obejmuje każdego zrodzonego. „Zwycięstwo, które zwyciężyło” — ta sama rodzina słów, co „zwyciężyliście” (2:13–14; 4:4); samo słowo „zwycięstwo” (νίκη, nikē) występuje w NT tylko tutaj. Czas przeszły dokonany „zwyciężyło” obok teraźniejszego „zwycięża”: rozstrzygnięcie już zapadło — i wciąż działa.

¹¹⁴ **tn** Trzy wyznania listu schodzą się u mety: „Jezus jest Chrystusem” (2:22; 5:1), przyszedł w ciele (4:2), „Jezus jest Synem Bożym” (4:15; 5:5). **tc** Edycje różnią się tu tylko partykułą „a/zaś”.

TRZEJ ŚWIADKOWIE: DUCH, WODA I KREW (5:6–12)

⁶ On jest Tym, który przyszedł przez wodę i krew¹¹⁵ — Jezus Chrystus; nie tylko w wodzie, ale w wodzie i we krwi. A Duch jest Tym, który świadczy, bo Duch jest prawdą. ⁷ Bo trzej są, którzy świadczą¹¹⁶: ⁸ Duch i woda, i krew — a ci trzej w jedno się schodzą¹¹⁷. ⁹ Jeśli przyjmujemy świadectwo ludzi — świadectwo Boga jest większe. Bo to jest świadectwo Boga: że zaświadczył o swoim Synu¹¹⁸. ¹⁰ Kto wierzy w Syna Bożego, ma świadectwo w sobie; kto nie wierzy Bogu, uczynił Go kłamcą¹¹⁹ — bo nie uwierzył w świadectwo, które Bóg złożył o swoim Synu. ¹¹ A to jest świadectwo: że Bóg dał nam życie wieczne — i to życie jest w Jego Synu¹²⁰. ¹² Kto ma Syna, ma życie; kto nie ma Syna Bożego, życia nie ma¹²¹.

ABYŚCIE WIEDZIELI: PROŚBA I GRZECH BRATA (5:13–17)

¹³ To napisałem wam, abyście wiedzieli, że macie życie wieczne — wam, którzy wierzycie w imię Syna Bożego¹²². ¹⁴ I to jest śmiałość, którą mamy przed Nim: że jeśli o coś prosimy według Jego woli — słucha nas¹²³. ¹⁵ A jeśli wiemy, że nas słucha, o cokolwiek prosimy — wiemy, że mamy to, o co Go poprosiliśmy¹²⁴. ¹⁶ Jeśli ktoś widzi swojego brata grzeszącego grzechem nie ku śmierci, będzie prosił — i da mu życie¹²⁵: tym, którzy grzeszą nie ku śmierci. Jest grzech ku

¹¹⁵ **sn** „Przez wodę i krew” — list tego nie rozwija i propozycje są od starożytności co najmniej trzy: (a) chrzest Jezusa i Jego śmierć — dwa graniczne wydarzenia drogi „Tego, który przyszedł” (odczyt najczęstszy); (b) woda i krew z przebitego boku (J 19:34–35 — tam też naoczny świadek „zaświadczył”); (c) całe przyjście w ciele (por. 4:2). Dopisek „nie tylko w wodzie” sugeruje spór: ktoś przyjmował „wodę”, a odrzucał „krew” — czyli krzyż. Tekst zostawiamy otwarty jak greka. **tc** Tekst bizantyjski opuszcza drugie „w”.

¹¹⁶ **tc** Czytelnik dawnych przekładów zna tu dłuższe zdanie: „...świadczą na niebie: Ojciec, Słowo i Duch Święty, a ci trzej jedno są. A trzej są, którzy świadczą na ziemi...” — to tak zwana Comma Johanneum, obecna w tzw. tekście przyjętym (Textus Receptus) i idących za nim przekładach (po angielsku KJV). Tych słów nie ma w żadnym greckim rękopisie sprzed epoki druku poza jednym (A. Clarke zliczał: sto dwanaście rękopisów bez nich, jeden z nimi), nie ma ich w starożytnych przekładach poza częścią łacińskich ani u greckich Ojców; nie drukuje ich żadna z pięciu edycji porównywanych w tym przekładzie — także tekst bizantyjski. Bez wstawki zdanie biegnie gładko: trzej świadkowie to Duch, woda i krew (w. 8).

¹¹⁷ **tn** Dosłownie „są ku jednemu”: trzy świadectwa zbiegają się w jednym punkcie — zgadzają się w jednej sprawie. To nie jest fraza „jedno są” ze wstawki omówionej w przypisie 116 (tam jedność bytu, tu zgodność zeznań — jak świadkowie w sądzie; por. zasada dwóch–trzech świadków, Pwt 19:15).

¹¹⁸ **tn** „Większe” — jak 3:20 (Bóg większy niż serce) i 4:4. W tle zasada Prawa: sprawę rozstrzyga dwóch–trzech świadków (Pwt 19:15; por. J 8:17–18, gdzie Jezus powołuje się na świadectwo swoje i Ojca). „Zaświadczył” — czas dokonany: świadectwo raz złożone i wciąż ważne. **tc** Tekst bizantyjski: „które zaświadczył” zamiast „że zaświadczył”.

¹¹⁹ **tn** Trzy składnie wiary w jednym wersecie: „wierzyć w Syna” (zawierzyć Osobie), „wierzyć Bogu” (dać wiarę Jego słowu — celownik, jak „uwierzyć imieniu” 3:23), „uwierzyć w świadectwo”. „Uczynił Go kłamcą” — jak 1:10: odrzucenie świadectwa jest zarzutem kłamstwa postawionym Bogu. **tc** Edycje różnią się pisownią zaimka („w sobie nim”) — sens bez zmian.

¹²⁰ **tn** „Życie wieczne” — klamra: tak zaczął się list (1:2: „głosimy wam życie wieczne”) i taka była obietnica (2:25). „Dał” — czas przeszły dokonany: dar już wręczony, nie obiecany na potem. **tc** Edycje różnią się tylko szykiem słów.

¹²¹ **tn** Szyk drugiej połowy odwrócony jak w grece: „życia — nie ma” (strata na końcu, jak uderzenie). I drobniak: pełny tytuł „Syna Bożego” pada właśnie w połowie o niemającym — jakby dla podkreślenia, co traci.

¹²² **tn** Cel listu — por. J 20:31: tam Ewangelia pisana, „abyście wierzyli... i mieli życie”; tu list, „abyście WIEDZIELI, że macie”. Pewność, nie tylko wiara — po to były wszystkie „po tym poznajemy”. „Wierzycie w imię” — składnia z „w”, którą Jan zna obok „uwierzyć imieniu” (3:23; por. przypis tam): obie się dopełniają. Dopowiedzenie „wam, którzy wierzycie” stoi w grece na samym końcu zdania — jak adres na kopercie. **tc** Tekst bizantyjski przenosi je do środka i dodaje „i abyście wierzyli”.

¹²³ **tn** „Śmiałość” — czwarty raz (2:28; 3:21; 4:17): przy Jego przyjściu, w modlitwie, w dniu sądu — i tu, na co dzień przed Nim. „Według Jego woli” — miara prośby (por. 3:22: prosi ten, kto zachowuje przykazania). „Słucha nas” — to samo słowo, co w 4:5–6: świat słucha swoich, Bóg — swoich.

¹²⁴ **tn** Dosłownie „mamy prośby, o które poprosiliśmy” — ta sama rodzina słów (jak „obietnica, którą obiecał” 2:25). „Poprosiliśmy” — czas dokonany: prośba złożona u Boga jest jak depozyt — „mamy” ją, zanim ją widać. **tc** Drobne różnice edycji w partykułach.

¹²⁵ **tn** „Da mu życie” — greka nie mówi, kto daje: gramatycznie podmiotem jest proszący (życie przychodzi przez jego wstawiennictwo), ale dawcą życia w liście jest zawsze Bóg (5:11). Zostawiamy niedopowiedziane jak w oryginale; tę samą otwartość ma modlitwa wiary w Jk 5:15.20.

śmierci — nie o tamtym mówię, żeby prosić¹²⁶. ¹⁷ Każda nieprawość jest grzechem — ale jest grzech nie ku śmierci¹²⁷.

TRZY „WIEMY” I OSTATNIE SŁOWO (5:18–21)

¹⁸ Wiemy, że każdy, kto jest zrodzony z Boga, nie grzeszy — ale Ten, który został zrodzony z Boga, strzeże go¹²⁸, i Zły go nie dotyka. ¹⁹ Wiemy, że jesteśmy z Boga — a cały świat leży w Złym¹²⁹. ²⁰ A wiemy, że Syn Boży przyszedł i dał nam zrozumienie, abyśmy poznawali Prawdziwego; i jesteśmy w Prawdziwym — w Jego Synu, Jezusie Chrystusie. On jest prawdziwym Bogiem i życiem wiecznym¹³⁰. ²¹ Dzieci, ustrzeżcie się bożków¹³¹.

GLOSARIUSZ — SŁOWA KLUCZE KSIĘGI

κοινωνία (G2842) — wspólnota · ww. 1:3 (2×), 1:6, 1:7 — *spójnie z Flm 6 i 17 (wspólnota/wspólnik)*

ζωή (G2222) — życie · ww. 1:1–2, 2:25, 3:14–15, 5:11–13.16.20 — *klamra listu: od prologu po 5:20*

φανερόω (G5319) — objawić (się) · ww. 1:2 (2×) — *słowo-klucz księgi: wróci w 2:19.28; 3:2.5.8; 4:9*

φῶς (G5457) — światłość · ww. 1:5, 1:7 (2×)

σκοτία / σκότος (G4653 / G4655) — ciemność · ww. 1:5 / 1:6 — *dwa greckie lemmaty, jedno polskie oddanie — odnotowane w tn*

περιπατέω (G4043) — chodzić · ww. 1:6, 1:7 — *metafora życia zachowana (zasady 05 §2)*

ἁμαρτία (G266) — grzech · ww. 1:7–2:2 *passim*

ἀλήθεια (G225) — prawda · ww. 1:6, 1:8

ὁμολογέω (G3670) — wyznawać · ww. 1:9 — *w dalszej części księgi też o wyznawaniu Chrystusa (2:23; 4:2n.15)*

καθαρίζω (G2511) — oczyszczać · ww. 1:7, 1:9

¹²⁶ **sn** „Grzech ku śmierci” — Jan go nie nazywa i propozycje pozostają otwarte: (a) grzech kończący się śmiercią fizyczną (por. 1 Kor 11:30); (b) w kontekście listu — zaparcie się Syna i odejście, grzech „antychrystów” (2:19.22–23), na które modlitwa wspólnoty nie ma już wpływu; (c) świadome, trwałe odrzucenie (por. Mk 3:29). Tekst nie rozstrzyga — przekład też nie. W ostatnim zdaniu Jan zmienia czasownik prośby na inny i cofa rękę: nie nakazuje ani nie zakazuje — po prostu „nie o tamtym mówię”.

¹²⁷ **tn** „Nieprawość” — jak 1:9 („oczyszczi nas z każdej nieprawości”). Dwa zdania trzymają równowagę: grzech to sprawa poważna (każda nieprawość!) — a jednak nie każdy grzech jest „ku śmierci”: drzwi prośby z w. 16 zostają otwarte.

¹²⁸ **tn** Dwa różne imiesłowy „zrodzić”: pierwszy — o trwałym stanie (wierzący, jak 3:9; 5:1.4), drugi — o jednym wydarzeniu: najpewniej Chrystus, Zrodzony z Boga, który „strzeże go” (por. J 17:12.15: „strzegłem ich... zachowaj ich od Złego”). „Nie grzeszy” — jak 3:6.9 (tam przypis o sporze wokół tych zdań). **tc** SBLGNT z WH, Tregellesem i NA27: „strzeże go”; NA28 z tekstem bizantyjskim: „strzeże samego siebie” — trzeci raz SBLGNT staje przeciw NA28 (por. 2:29; 3:7).

¹²⁹ **tn** „Leży w Złym” — dosłownie: nie „należy do”, lecz „leży” — bezwładnie, jak rzecz w czymś zasięgu; ostry kontrast z „jesteśmy z Boga”. To „ten w świecie” z 4:4 — nazwany wprost. „Zły” — osobowo, wielką literą, jak 2:13–14; 3:12; 5:18.

¹³⁰ **tn** „Przyszedł” — czasownik „być już na miejscu”: nie samo wydarzenie, lecz obecność. „Abyśmy poznawali” — niedokonane: poznawanie trwa (jak 2:3). „On” — dosłownie „Ten”: najbliższy stoi „Jezus Chrystus” i wielu czyta to jako wprost nazwanie Syna „prawdziwym Bogiem i życiem wiecznym” (por. 1:2: życie, które było u Ojca); inni odnoszą „Ten” do Ojca, „Prawdziwego”. Greka wskazuje, nie podpisuje — przekład zostawia „On”. „Prawdziwy” — jak 2:8 („prawdziwa światłość”): rzeczywisty, nie tylko prawdomówny; za chwilę kontrast: bożki (w. 21). **tc** Edycje różnią się trybem „poznawali/poznajemy”.

¹³¹ **tn** Ostatnie słowo listu — nagłe: „bożki”. Po grecku εἰδωλον (eidōlon) to najpierw „widmo, odbicie” (tak u klasyków), w Biblii greckiej — posąg bożka i sam fałszywy bóg: wszystko, co udaje „Prawdziwego” z w. 20 — kontrast jest celowy. Czy chodzi o posągi (jak w Efezie), czy o każdą podróbkę Boga — choćby tę głoszoną przez „fałszywych proroków” listu — tekst nie zawęża; oba odczyty w grze. „Ustrzeżcie się” — rozkaz jednorazowy i stanowczy, jak komenda straży. **tc** Tekst bizantyjski dodaje „Amen”.

- ἀγγελία (G31) — wieść · ww. 1:5, 3:11 — *jedyne dwa wystąpienia w NT — klamra listu*
- τεκνία (G5040) — moje dzieci · ww. 2:1 — *zdrobnienie; w 1 J 7×*
- παράκλητος (G3875) — Rzecznik · ww. 2:1
- ἰλασμός (G2434) — przebłaganie · ww. 2:2, 4:10 — *w NT tylko te dwa miejsca*
- μένω (G3306) — trwać · ww. 2:6, 2:10, 2:14, 2:17... — *słowo-klucz księgi (ok. 24×); decyzja przy 2:6*
- τηρέω (G5083) — zachowywać · ww. 2:3, 2:4, 2:5
- ἐντολή (G1785) — przykazanie · ww. 2:3, 2:4, 2:7 (2×), 2:8
- ἀγαπάω (G25) — miłować · ww. 2:10, 2:15 (2×)
- μισέω (G3404) — nienawidzić · ww. 2:9, 2:11
- ἀδελφός (G80) — brat · ww. 2:9, 2:10, 2:11 — *spójnie z Flm*
- κόσμος (G2889) — świat · ww. 2:2, 2:15–17 — *dwa Janowe użycia — tn przy 2:15*
- ἐπιθυμία (G1939) — pożądanie · ww. 2:16 (2×), 2:17
- νικάω (G3528) — zwyciężać · ww. 2:13, 2:14, 4:4, 5:4–5 — *w 5:4 obok rzeczownika νίκη*
- νίκη (G3529) — zwycięstwo · ww. 5:4 — *jedyne wystąpienie w NT*
- μαρτυρέω / μαρτυρία (G3140 / G3141) — świadczyć / świadectwo · ww. 1:2, 4:14, 5:6–11 (10×) — *język sądowy prologu wraca w finale*
- ἀληθινός (G228) — prawdziwy · ww. 2:8, 5:20 (3×) — *rzeczywisty, nie tylko prawdomówny; kontrast z bożkami 5:21*
- διάνοια (G1271) — zrozumienie · ww. 5:20
- ἀδικία (G93) — nieprawość · ww. 1:9, 5:17
- εἶδωλον (G1497) — bożek · ww. 5:21 — *pierwotnie „widmo, odbicie” — tn 131*
- παράγω (G3855) — przemijać · ww. 2:8, 2:17 — *klamra ciemność/świat*
- ὁ πονηρός (G4190) — Zły · ww. 2:13–14, 3:12, 5:18–19 — *osobowo, wielką literą*
- παιδιά (G3813) — dzieci · ww. 2:14, 2:18 — *inne słowo niż τεκνία — tn przy 2:14*
- ἀλαζονεία (G212) — chępliwość · ww. 2:16 — *w NT tylko tu i Jk 4:16*
- βίος (G979) — życie (doczesne) / dobra · ww. 2:16, 3:17 — *≠ ζωή; w 3:17 wprost „dobra tego świata”*
- ἀγνίζω (G48) — oczyszczać (siebie) · ww. 3:3 — *obok καθαρίζω (1:7.9) — dwa słowa oczyszczenia, tn 60*
- ἀνομία (G458) — bezprawie · ww. 3:4 (2×)
- σπέρμα (G4690) — nasienie · ww. 3:9
- διάβολος (G1228) — diabeł · ww. 3:8 (2×), 3:10
- ψυχὴν τιθέναι (G5590+G5087) — oddać życie · ww. 3:16 (2×) — *idiom J 10; ψυχή = życie, nie „dusza”*
- καταγινώσκω (G2607) — oskarżać · ww. 3:20, 3:21 — *sądowe; o sercu*
- πνεῦμα (G4151) — Duch · ww. 3:24; dalej 4–5 — *wielką o Duchu Bożym; w 4:1nn także „duchy” małą*
- σπλάγχνα (G4698) — serce · ww. 3:17 — *spójnie z Flm 7.12.20; dosł. wnętrzości*
- παρρησία (G3954) — śmiałość · ww. 2:28, 3:21, 4:17; dalej 5:14 — *spójnie z Flm 8*
- ἐλπίς (G1680) — nadzieja · ww. 3:3 — *jedyne w liście*
- ἀγαπητός (G27) — umiłowany · ww. 2:7, 3:2, 3:21, 4:1, 4:7, 4:11 — *w 1 J zawsze wołacz mnogi „Umiłowani”; spójnie z Flm i 3 J*
- ἀντίχριστος (G500) — antychryst · ww. 2:18 (2×), 2:22, 4:3 — *w NT tylko u Jana (5×); jeszcze w 2 J 7*

- δοκιμάζω** (G1381) — badać · ww. 4:1 — *słowo z próby kruszcu; jak 1 Tes 5:21*
- πλάνη** (G4106) — zwodzenie · ww. 4:6 — *rodzina πλανάω = zwodzić (2:26; 3:7)*
- μονογενής** (G3439) — Jedyny · ww. 4:9 — *jedyny w swoim rodzaju; tradycyjnie „jednorodzony” — tn 92*
- θεάομαι** (G2300) — przyglądać się / oglądać · ww. 1:1, 4:12, 4:14 — *wpatrywać się z bliska; ≠ ὁράω (J 1:18)*
- σωτήρ** (G4990) — Zbawiciel · ww. 4:14 — *„Zbawiciel świata” w NT tylko tu i J 4:42*
- τέλειος** (G5046) — pełny · ww. 4:18 — *rodzina τελειόω = osiągnąć pełnię (2:5; 4:12.17)*
- κόλασις** (G2851) — kara · ww. 4:18 — *w NT tylko tu i Mt 25:46*
- χρῖσμα** (G5545) — namaszczenie · ww. 2:20, 2:27 (2×) — *w NT tylko tu; gra z Χριστός/ἀντίχριστος — tn 45*
- ἁρνέομαι** (G720) — przeczyć (że) / wypierać się (kogoś) · ww. 2:22 (2×), 2:23 — *dwa oddania jednej greki — tn 48 (za A-S)*
- πλανάω** (G4105) — zwodzić · ww. 1:8, 2:26 — *wróci w 3:7*
- ἐπαγγελία** (G1860) — obietnica · ww. 2:25
- παρουσία** (G3952) — przyjście · ww. 2:28 — *termin wizyty królewskiej — tn 56*
- γεννάω (ἐκ)** (G1080) — być zrodzonym (z) · ww. 2:29 — *słowo-klucz reszty listu: 3:9; 4:7; 5:1.4.18*
- δικαιοσύνη** (G1343) — sprawiedliwość · ww. 2:29 — *„czynić sprawiedliwość” — seria z „czynić prawdę/wolę”*
- ψεῦδος** (G5579) — kłamstwo · ww. 2:21, 2:27
- οἶδα / γινώσκω** (G1492 / G1097) — wiedzieć / poznawać · ww. 2:20n, 2:29 — *para czasowników poznania — rozróżniana konsekwentnie*
- νεανίσκοι** (G3495) — młodzieńcy · ww. 2:13, 2:14 — *młodzi mężczyźni; przyjęte za uwagę Gemini (triaż przebiegu 3)*

O TYM WYDANIU

Ten przekład ma jeden cel nadrzędny: pomóc lepiej poznać Boga przez uważne słuchanie tego, co On mówi w swoim Słowie. Dlatego trzymamy się litery oryginału — jego szyku, obrazów i chropowatości — a dosłowności nie zgadujemy, tylko sprawdzamy testami zrozumienia; tam, gdzie litera naprawdę myli, przypis ° podaje to samo znaczenie prościej. Każdy trudny wybór ma przypis z uzasadnieniem i źródłem; tam, gdzie greka dopuszcza więcej niż jedno odczytanie, pokazujemy warianty, zamiast rozstrzygać za czytelnika. Stąd nazwa: otwarty — każda decyzja jest jawna, a całość na wolnej licencji.

W tym przekładzie tłumaczy sztuczna inteligencja; człowiek prowadzi warsztat i redaguje. Nie znaczy to, że „wrzucono tekst do czatu” — praca nad każdym werselem to synteza dorobku pokoleń biblistów: tekstu krytycznego SBLGNT, morfologii i składni (MACULA, STEP Bible), leksykonów LSJ i Abbott-Smith, Septuaginty i tekstu hebrajskiego przy cytatach ze Starego Testamentu. W tej pracy maszyna jest dokładniejsza niż człowiek: sprawdza w źródłach każde słowo, nie męczy się, widzi naraz całą księgę i wszystkie powroty tego samego greckiego słowa, a argumenty waży bez przywiązania do szkoły czy tradycji. Ponieważ AI potrafi też zmyślać, każde twierdzenie w przypisie ma sprawdzalne źródło, a tekst przechodzi kolejne rundy kontroli, z testami zrozumienia na osobnym modelu włącznie. Człowiek ustala zasady, czyta, kwestionuje i decyduje, kiedy tekst jest gotowy — i za niego odpowiada.

Granice nazywamy wprost: to wersja robocza, zespół jest mały, recenzji naukowej nie było, a przypisy nie zastąpią wspólnoty ani nauczycieli. Pełny zapis decyzji tłumacza, grecki tekst werselem po wersecie i wydanie czytelnicze — na stronie wydania. Przekład jest otwarty także na czytelników: jeśli coś zgrzyta albo masz lepsze rozwiązanie — napisz: redakcja@przekladotwarty.pl.

4.0). Dane językowe: MACULA Greek Linguistic Datasets © Biblica, Inc. (CC BY 4.0); STEP Bible (www.STEPBible.org), Tyndale House Cambridge (CC BY 4.0). Leksykony LSJ i Abbott-Smith — domena publiczna. Przekład i przypisy: CC BY-SA 4.0.